

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

22

ਜਮ

ਭਾਗ - 1

‘ਬੇਸੀ’

ਜਮ

ਭਾਗ-1

ਗੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਹਨੇਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਹਨੇਰੇ' ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦ ਚਾਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰੱਬ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ' ਹੈ ਅਤੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ' ਹੈ। ਜਿਥੇ ਰੱਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਉਥੇ ਰੱਬ ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦਾ 'ਤੱਤ-ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ' 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਹੈ। ਇਹ 'ਆਤਮ ਮੰਡਲ' (Divine Realm) ਦੀ 'ਬੇਡ' ਹੈ ਜਿਥੇ ਰੱਬੀ 'ਹੁਕਮ' ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਜਦ 'ਜੀਵ' ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ 'ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਤੋਂ 'ਓਹਲੇ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ 'ਭੁੱਲ' ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰੂਪੀ ਹਨੇਰ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ 'ਬੇ-ਸੁਰਾ' ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੇਠ ਆਪਣੀ 'ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ' ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੁਕਮ' ਅਥਵਾ 'ਰੱਬੀ-ਭਾਣੇ' ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ 'ਹੋੜਨ' ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਸਖਤ 'ਤਾੜਨਾ' ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਢੀਠ ਹੋ ਕੇ, ਫੇਰ ਭੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ 'ਜਮ' ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੀ 'ਖੇਲ' ਹੈ।

ਇਸ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਅਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ (galaxies) ਅਥਵਾ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਹਨ।

ਹਰ ਇਕ ਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਿਤਾਰੇ (planets) ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ (earth) ਭੀ ਇੱਕ ਸਿਤਾਰਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਦੇਸ਼ ਹਨ।

ਹਰ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸਰਕਾਰ (government) ਹੈ।

ਹਰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (constitution) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨ (law) ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨ ਲਈ **ਅਮਲਾ-ਫੈਲਾ** (government- machinery) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ (police) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ **ਕਚਹਿਰੀਆਂ** (court) ਹਨ।

'ਕਚਹਿਰੀਆਂ' ਵਿੱਚ ਮੁਕਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਲਈ —

ਮਿਸਲ
ਮੁਦੱਈ
ਮੁਜਰਮ
ਗਵਾਹ
ਵਕੀਲ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

'ਜੱਜ' ਮੁਕਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜੇਲਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਜੇਲ ਦੇ ਕਾਰਬੁੰਨ (Jail staff) ਮੁਜਰਮ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲਾ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਮੰਡਲ ਦੀ ਖੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ —

ਰਵਾਦਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਰਿਸਵਤ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਦਿਮਾਰੀ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਗਵਾਹੀ ਝੂਠੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਾਣਸਾ ਕਿਅਹੁ ਦੀਬਾਣਹੁ ਕੋਈ ਨਸਿ ਭਜਿ ਨਿਕਲੈ

ਹਰਿ ਦੀਬਾਣਹੁ ਕੋਈ ਕਿਥੇ ਜਾਇਆ॥

(ਪੰਨਾ-ਪੰਦੀ)

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਥਵਾ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਹੋਰਵੇਂ ਹੈ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ‘ਧਾਰਾਵਾਂ’ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਇਕੋ-ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ‘ਧਰਾ’ ਹੈ।

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਡੁ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੪)

ਅਹਿ ਕਰੁ ਕਰੇ ਸੁ ਅਹਿ ਕਰੁ ਪਾਏ

ਕੋਈ ਨ ਪਕੜੀਐ ਕਿਸੈ ਬਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੪੦੬)

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ॥

(ਪੰਨਾ-੪੩੩)

ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਰਮੀਮਾਂ (amendment) ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ‘ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ’ ਤਾਂ ਆਪਾਰ, ਸੱਚਾ, ਅਭੁੱਲ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਲਾਹੀ ‘ਹੁਕਮ’ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਸਦੀਵੀ ਇਕਸਾਰ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ॥

(ਪੰਨਾ-੧)

ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰ ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਏ॥

ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਸੀ ਸੋ ਚਲੈ ਰਜਾਏ॥

(ਪੰਨਾ-੩੯੬)

ਇਕੋ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਦਾ ਏਕਾ ਸਿਰਿ ਕਾਰਾ॥

(ਪੰਨਾ-੪੨੫)

The Divine ‘*Law of Karma*’ is all-seeing, all-engulfing, Eternal, un-failing, fundamental, which is so complete and perfect, that it never needs any change or amendment.

ਇਹ ‘ਹੁਕਮ’ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਅਣਲਿਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ (Secret and un-written Law) ਹੈ, ਜੋ ਆਸ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਮਝਣ ਤੇ ਬੁੱਝਣ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੁਕਮੀ ਲਿਖੈ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਵਿਣੁ ਕਲਮ ਮਸਵਾਣੀਐ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੮੦)

ਗੁਰੂਆਂ, ਭਗਤਾਂ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ‘ਹੁਕਮ’ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ ‘ਭੇਦਾਂ’ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ, ਓਪਰੋ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ-ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦਿੜਿਆਣ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਨੇ ਗਲਤਾਨ ਤੇ ਮਸਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਲਾਹੀ ਗੁਪਤ 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬੁੱਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ, ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ।

ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਅਤੇ 'ਅਵੱਸ਼ੇਖ' ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ —

ਸਭ ਕੋ ਜਮ ਕੇ ਚੀਰੇ ਵਿਚਿ ਹੈ ਜੇਤਾ ਸਭ ਆਕਾਰੁ॥ (ਪੰਨਾ-੮੪੧)

ਇਸ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਿੜਿਆਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਕਾਨੂੰਨ' ਦੀ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, 'ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ' ਦੇ ਅਸੂਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ 'ਕਚਹਿਗੀ' ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ, ਗਵਾਹ, ਮਿਸਲ, ਵਕੀਲ ਅਤੇ 'ਜੱਜ' ਆਦਿ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਪੈਰਵੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਅਦਿੜਿਆਤ ਦੁਨੀਆਂ (Ethereal world) ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ, ਆਪਣੇ ਆਪ, ਗੁਪਤੋ-ਗੁਪਤੀ (secretly and spontaneously) ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੂਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਉਕਾਈ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਗੁਪਤ ਕਚਹਿਗੀ ਵਿੱਚ ਸੱਚ-ਸੱਚ 'ਧਰਮ-ਨਿਆਇ' ਹੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਵਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਅਸੀਂ ਕਿਆਲ ਰਖਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ, ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ, 'ਨਾਲ' ਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਹਨ।

ਹੁਕਮੀ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ॥੧॥

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ॥

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮੀ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ॥

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਹੁਕਮੀ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ॥

ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ॥

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਿਰ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ॥

(ਪੰਨਾ-੧)

ਹੁਕਮੀ ਲਿਖੇ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਵਿਣੁ ਕਲਮ ਮਸਵਾਣੀਐ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੯੦)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀ (Law abiding citizens) ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ 'ਹੁਕਮ' ਜਾਂ 'ਜ਼ਮੀਰ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਮੰਨਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ 'ਜਮ-ਰੂਪੀ'-ਅਦਿਸ਼ਟ ਪੁਲਿਸ' ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਪਰ, ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਾਤਮਿਕ ਤਾਜ਼ਨਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਗੌਲਦੇ' ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ (ignore) ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

So Long as we hear and obey the silent whisper of our Inner Soul, we will be out of reach of the clutches of the 'Karmic Law'. This silent whisper, called conscience, warns us, within ourselves, against any digression of Divine Law, but we have become so obdurate that we fail to hear, catch or care for this sublime esoteric warning. Thus we sow the seeds of our sins and reap the consequences of our depraved karmas. In fact our 'conscience' is the esoteric 'Police' to deter us from doing wrong deeds against the 'Divine law of Karma', but we ignore it to our detriment.

ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਦਿਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨ (Esoteric Karmic law) ਤਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭੀ, ਸਾਡੀ 'ਰੂਹ' ਅਥਵਾ ਜੀਵ ਤੇ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਪਣੀ ਚਤੁਰਾਈ, ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਭੀ ਜਾਈਏ, ਤਾਂ ਭੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਡੇ 'ਜੀਵ' ਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਬਤ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਤਾਜ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ —

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ॥੧॥

(ਪੰਨਾ-੬੫੬)

ਜਿਤੁ ਦਿਨ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ॥

ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤ ਜਮ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ॥

ਛਡਿ ਖੜੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥

ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ॥

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੪)

ਮੋਹ ਕੂੜ੍ਹ ਕੁਟੰਬੁ ਹੈ ਮਨਮੁਖੁ ਮੁਗਧੁ ਰਤਾ॥
 ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਕਰਿ ਮੁਏ ਕਿਛੁ ਸਾਬਿ ਨਾ ਲਿਤਾ॥
 ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਜਮਕਾਲੁ ਨ ਸੁਝਈ ਦੂਜੈ ਭਰਮਿਤਾ॥
 ਫਿਰਿ ਵੇਲਾ ਹਥਿ ਨ ਆਵਈ ਜਮਕਾਲਿ ਵਸਿ ਕਿਤਾ।

(ਪੰਨਾ- ੨੮੭)

ਅਮਲੁ ਸਿਰਾਨੋ ਲੇਖਾ ਦੇਨਾ॥
 ਆਏ ਕਠਿਨ ਦੂਤ ਜਮ ਲੇਨਾ॥
 ਕਿਆ ਤੈ ਖਟਿਆ ਕਹਾ ਗਵਾਇਆ॥
 ਚਲਹੁ ਸਿਤਾਬ ਦੀਬਾਨਿ ਬੁਲਾਇਆ॥੧॥
 ਚਲੁ ਦਰਹਾਲੁ ਦੀਵਾਨਿ ਬੁਲਾਇਆ॥
 ਹਰਿ ਫੁਰਮਾਨੁ ਦਰਗਹ ਕਾ ਆਇਆ॥

(ਪੰਨਾ- ੨੯੨)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ॥
 ਤਨ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ॥

(ਪੰਨਾ- ੧੧੮੬)

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸੂਖਮ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ —

ਅਸੀਂ ਜੋ ਭੀ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ 'ਕਰਮ-ਕਰਤਾ' ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡਾ 'ਮਨ' ਅਸਲੀ ਕਰਮ-ਕਰਤਾ ਹੈ।

ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੀ 'ਸੰਗਤ' ਜਾਂ ਕੁਸੰਗਤ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਉਕਸਾਹਟ ਦੁਆਰਾ 'ਖਿਆਲ' ਅਥਵਾ 'ਸੰਕਲਪ' ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਉਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ (Sub-conscious mind) ਦੀ ਭੀ 'ਰੰਗਣ' ਚੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਰੰਗਣ ਉਤੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਅਕਸ (reflection) ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ-ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕਰਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਰੂਪ-ਰੇਖਾ' ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ, ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਕਰਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ 'ਸਰੀਰ' ਸਿਰਫ ਮਨ ਦਾ ਹਥਿਆਰ (instrument) ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡਾ 'ਮਨ' ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਆਸ਼ਾ-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ 'ਚੰਗੇ' ਜਾਂ 'ਮਾੜੇ' ਹੋਣਾ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ —

1. ਬਾਹਰਲੀ ਉਕਸਾਹਟ (exciting cause)

2. ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

3. ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਤ'

4. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਆਵਾਜ਼' (whisper of conscience)

5. ਮਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ

6. ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸੋਚ-ਸ਼ਕਤੀ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ ਕਰਮ ਦੇ 'ਕਰਤਥ' (action) ਦੇ 'ਪਿਛੇ', ਸਾਡਾ ਮਨ, ਤਨ, ਬੁੱਧੀ, ਚਿੱਤ, ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ 'ਹਿੱਸੇਦਾਰ' ਅਤੇ 'ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ' ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਕੱਠੇ ਨੂੰ 'ਜੀਵ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਜੀਵ' ਨੂੰ ਹੀ 'ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਮ' ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ 'ਆਤਮ-ਜੋਤ' ਨਿਰਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਬ ਗੁਣਾਂ ਭਰਪੁਰ ਹੈ। ਪਰ, ਜਦੋਂ ਉਸ 'ਜੋਤ' ਦੇ ਉਦਾਲੇ, 'ਹਉਮੇ' ਦਾ ਛੌੜ (bulb) ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਉਤੇ ਨੀਵੇਂ ਮਾਇਕੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਰੰਗਣ ਜਾਂ ਮੈਲ ਚੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ 'ਹਉਮੇ' ਦੇ ਬਲਥਾਂ ਨੂੰ 'ਜੀਵ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਜੋਤ' ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ 'ਬਲਥਾਂ' ਦੇ ਮੈਲੇ ਸੀਸੇ ਵਿਚਦੀ ਜੋ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੱਧਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮਨ ਮੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਮੈਲੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ 'ਕਰਮ-ਬੱਧ' ਹੋ ਕੇ 'ਪਾਪ' ਕਮਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ 'ਜਮਾਂ' ਦੇ ਵੱਸ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਦੇ ਹਾਂ।

All lower thoughts and actions and resultant evils are the reflection and attributes of 'Maya'-expressed and projected through our false egoistic conception of 'I', 'Me' and 'Mine'. In this way we submit ourselves to the 'Karmic Law'-As you sow, so shall you reap' and suffer the consequences of our depraved thoughts and deeds.

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ਕੇਂਦਰ 'ਆਤਮਾ' ਵੱਲ 'ਰੁਖ' ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਤਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸ 'ਜੋਤ' ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਦੀ ਯਾਦ ਜਾਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ 'ਮੈਲ' ਲਹਿੰਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮਨ ਉਤੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਦਾ ਅਕਸ ਜਾਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੱਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ-ਤਨ ਵਿੱਚ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਲਾਹੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਕੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਘਟਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ

'ਜਮ' ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਾਂਗੇ।

In the degree our thoughts are again purified and spiritualised with the reflection of the Divine Light within ourselves-we become 'channel' for the outflow and expression of all noble virtues and attributes of Divine Bliss, Love and Grace of God; since all virtues and noble pursuits are the reflections of spirituality and have roots in Divinity.

ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੀਵੀਂ ਰੁਚੀ ਵਾਲਾ 'ਮਨ' ਹੀ ਅਸਲੀ 'ਮੁਜ਼ਰਿਮ' ਜਾਂ ਕਸ਼ਰਵਾਰ (culprit) ਹੈ, ਪਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਮਨ' ਦਾ 'ਸਾਬਿ' ਬਣ ਕੇ, ਸਰੀਰ ਮਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ-ਪੁਰਤੀ ਵਿੱਚ 'ਹਿੱਸਾ' ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਨੀਵੇਂ ਮਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤੈ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਕਸ਼ਟ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

The real culprit or offender is the unseen mind, but the body has also to suffer the corporeal punishment-simply because the body was an abetter, accomplice and instrument of the depraved mind in the execution of the sin!

Even if we manage to evade the clutches of the 'Law of the Land' during our life-time, our ethereal body called 'Jiva', will nevertheless have to suffer the consequences of our evil thoughts and deeds, which are accurately & permanently recorded and stored in our consciousness in obeisance of the Eternal All-engulfing, perfect, unfailing 'Law of Karma' i.e. 'As you sow - so shall you reap'.

ਇੱਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ 'ਜਮ' ਕੋਈ ਸਰੀਰਕ 'ਹਸਤੀ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ 'ਹਸਤੀ' ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਹੀ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ 'ਜਮ' ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭੀ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਪੈਰਵੀ' ਤੇ 'ਨਿਬੇੜਾ' ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 'ਜਮ' ਕੋਈ ਸੂਖਮ 'ਤੱਤ' (Ethereal element) ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ 'ਜੀਵ' (Ethereal body) ਦਾ ਸੂਖਮ ਦੇਸ਼ (Ethereal plane) ਵਿੱਚ 'ਵਾਹ' ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ 'ਜੀਵ' ਉਤੇ 'ਜਮ' ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ —

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ॥
ਅੰਤਿ ਨਿਬੈਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ॥੧॥

(ਪੰਨਾ-੯੫)

ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ॥

ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤ ਜਮ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਡੁ॥
 ਛਡਿ ਖੜੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਡੁ॥
 ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਧੇ ਸਿਆਹੁ ਹੋਆ ਸੇਡੁ॥
 ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਡੁ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੪)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ॥
 ਤਨੁ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੯੯)

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਤਥ ਹੀ ਨਰੁ ਜਾਰੈ॥
 ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਮੂਡ ਮਹਿ ਲਾਗੈ॥

(ਪੰਨਾ-੮੨੦)

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ‘ਜਮ’ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ‘ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ’ ਹੈ, ਜੋ ਇਲਾਹੀ ‘ਹੁਕਮ’ ਅਧੀਨ “ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ, ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਡੁ” ਦੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ —

ਇਸ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗੁਪਤ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ —

ਪੁਲਿਸ

ਬਾਣੇ

ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. (F.I.R.)

ਗਵਾਹ

ਮਿਸਲ

ਕਚਹਿਰੀ

ਵਕੀਲ

ਜਿਰਹਾ

ਜੱਜ

ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਅਮਲੇ-ਫੈਲੇ ਅਤੇ ‘ਜ਼ਾਬਤਾ ਕਾਰਵਾਈ’ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਪੈਰਵੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ, ਗੁਪਤੋ-ਗੁਪਤੀ ਸੂਖਮ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ, ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਜਮ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ, ‘ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ’ ਦੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਜਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਉਕਾਈ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਭੁੱਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ 'ਪੇਲ ਅਖਾੜਾ' ਹੈ, ਜੋ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਨੁਕਸਹੀਣ, ਵਿਘਨ-ਹੀਣ ਅਤੇ ਅਭੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਜਮਦੂਤ', 'ਅਜ਼ਰਾਇਲ ਫਰੇਸਤਾ', 'ਪਰਮਗਾਇ' ਆਦਿ 'ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ' ਦੇ 'ਹਥਿਆਰ' ਹੀ ਹਨ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ, ਦੇਸ਼ ਦਾ 'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ਹੀ ਖਿਮਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਭੀ ਇਸ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਥਵਾ 'ਪਰਮ-ਗਾਇ' ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦਿਸ਼ਟੀ ਅਥਵਾ ਨਦਰ ਕਰਮ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ 'ਲੇਖੇ' ਛਾੜ ਕੇ 'ਜੀਵ' ਨੂੰ 'ਬਰੀ' ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਸਰਤੇ ਕਿ ਜੀਵ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਕੇ, ਅੰਤ-ਆਤਮੇ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਗੇ ਇਉਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ —

ਜੇਤਾ ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ ਨੀਰਿ ਭਰਿਆ ਤੇਤੇ ਅਉਗਣ ਹਮਾਰੇ॥

ਦਇਆ ਕਰਹੁ ਕਿਛੁ ਮਿਹਰ ਉਪਾਵਹੁ ਛੁਬਦੇ ਪਬਰ ਤਾਰੇ॥ ੫॥ (ਪੰਨਾ-੧੫੯)

ਹਾ ਹਾ ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਿ ਲੈਹੁ॥ (ਪੰਨਾ-੬੨੫)

ਨਾਨਕੁ ਗਰੀਬੁ ਢਹਿ ਪਇਆ ਦੁਆਰੈ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਲੈਹੁ ਵਡਿਆਈ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੨)

ਉਪਰਿ ਭੁਜਾ ਕਰਿ ਮੈ ਗੁਰ ਪਹਿ ਪੁਕਾਰਿਆ ਤਿਨਿ ਹਉ ਲੀਆ ਉਬਾਰੀ॥
(ਪੰਨਾ-੨੯੩)

ਅਬ ਕੀ ਬਾਰ ਬਖਸਿ ਬੰਦੇ ਕਉ ਬਹੁਰਿ ਨ ਭਉਜਲਿ ਫੇਰਾ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੦੪)

ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਕਰ ਸਰਨੀ ਆਏ ਜਲਤਉ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੬੯)

ਅਸੀ ਖਤੇ ਬਹੁਤੁ ਕਮਾਵਦੇ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਕੈ ਬਖਸਿ ਲੈਹੁ ਹਉ ਪਾਪੀ ਵਡ ਗੁਨਹਗਾਰੁ॥ (ਪੰ.-੧੪੧੯)

In the astral plane, our ethereal bodies-called 'Jiva' are subject to invisible, all seeing, all engulfing and unfailing 'Karmic Law' and have to suffer the consequences of evil deeds of our depraved mind, through the Invisible Esoteric corrective power called 'Jam' or 'Yam'.

Dispensation of worldly justice can be biased, faulty and inconsistent, but the 'Divine dispensation of Justice' is accurate and perfect, for which o Judiciary paraphernalia of :-

police
 case file
 witness
 prosecutor
 lawyer
 pleader
 cross-examination
 judge
 court
 jails

are required, as in the case of worldly judiciary. Of course, even in the Astral Plane, '**appeal for mercy**' can be made to the President of the Cosmos, i.e. God, through his Prophets for his magnanimous compassion and Grace, to condone our sins.

The only condition for such Appeal is sincere inner repentance in our heart and soul and complete and utter surrender of our '**Ego**' at the feet of the Guru with devotional prayers for pardoning our past sins, and solemn promise to abide by His Will in the future.

ਅਸੀਂ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ 'ਜੀਵ' ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਸਮਝ, ਗਿਆਨ, ਨਿਸ਼ਚੇ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਅਸਥਾਲ ਮਾਇਕੀ ਦਾਇਰੇ ਤਾਈਂ ਸੀਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗੁਪਤ ਸੂਖਮ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੁਣਿਆ-ਸੁਣਾਇਆ, ਪੜ੍ਹਿਆ-ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਉਪਰਾ ਜਿਹਾ ਅਤੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 'ਜਮ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ 'ਪੱਖਾਂ' ਬਾਬਤ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ, ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਰੇਡੇ ਜਾਂ ਉਲਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

Our thinking and conceptions about various terms of religious dogmas and beliefs, such as-SIN, YAM, HELL, HEAVEN, GOD, GURU, RELIGION etc. are hypothetical or imaginary and different, based on 'hear-say' and are far from or contradictory to the REALITY!

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਜਮਾਂ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਭੀ ਸਾਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਈ ਡਰਾਊਣੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੋ-ਕਲਪਤ 'ਰਾਖਸ਼', ਦੈਤ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਘੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡਾ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ

ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਦਫ਼ਤਰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੂਬਾ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੈ 'ਖੇਲ ਅਖਾੜਾ' ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਹੇਠਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਅੰਤ-ਆਤਮੇ ਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਸੂਬਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਕਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਉਤੇ, ਖਿਨ-ਖਿਨ, ਪਲ-ਪਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਲ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ, ਕੌੜੀਆਂ-ਕੁਸੈਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਪਾਈ ਜਾਈਏ, ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੋਲ (solution) ਬਣਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰ ਇਕ 'ਕਿਣਕੇ' ਦੇ ਪਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਰੰਗਤ, ਬਦਬੂ, ਖੁਸ਼ਬੂ, ਸੁਆਦ ਆਦਿ (composition) ਖਿਨ-ਖਿਨ ਬਦਲਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨਵੇਂ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ 'ਘੋਲ' ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਰਫ਼ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਕਸ (reflection) ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਰੰਗਤ, ਖੁਸ਼ਬੂ, ਬਦਬੂ, ਸੁਆਦ ਆਦਿ ਖਿਨ-ਖਿਨ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਾ 'ਘੋਲ' (solution) ਗਾੜ੍ਹਾ (dense) ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ 'ਗਾੜ੍ਹੇ ਘੋਲ' ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਹਵਾੜ, ਬਦਬੋ, ਖੁਸ਼ਬੋ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਹੀ ਸਾਡਾ ਚਾਲ-ਚੱਲਣ ਜਾਂ ਸੁਭਾਉ ਅਥਵਾ ਆਚਾਰ (character) ਅਥਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਘੋਲੂਆ (compound solution) ਹੀ ਸਾਡਾ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ (Sub-consciousness) ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ।

ਏਸੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ ਰੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡੇ 'ਪੂਰਬ ਕਰਮ' ਜਾਂ 'ਭਾਗ' (fate or destiny) ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਕਮਾਇਅੜੇ ਸੋ ਆਇਓ ਮਾਥੈ॥ (ਪੰਨਾ-੪੯੧)

ਏਸੇ 'ਪੂਰਬ ਕਰਮ' ਜਾਂ 'ਧੁਰ-ਭਾਗ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ, 'ਜੋ ਮੈਂ ਕੀਆ ਸੈ ਮੈਂ ਪਾਇਆ' ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ 'ਨਵਾਂ ਸਰੀਰ' ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਹੀ 'ਇਲਾਹੀ ਜੋੜ' ਅਤੇ 'ਪੁਰਾਣਾ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਉਹੀ 'ਪੁੱਠਾ ਚਰਖਾ' ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਦਿਸ਼ਟ 'ਆਤਮ ਮੰਡਲ' ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਅਨੁਸਾਰ -

1. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ (consciousness) ਹੀ ਅਦਿਸ਼ਟ 'ਕਰਹਿਰੀ' ਹੈ।
2. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਸੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਝਲਕੇ ਜਾਂ 'ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਹੀ 'ਅਦਿਸ਼ਟ ਪੁਲਿਸ' ਹੈ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਨੀਵੇਂ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।
3. ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ 'ਹਵਾੜ' ਜਾਂ 'ਬਦਬੋਂ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
4. ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਉੱਤੇ 'ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ' ਅਤੇ 'ਜੇਹਾ ਬੀਜੇ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ' ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
5. ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਧਰਮ-ਗਾਇ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਪੈਰਵੀ' ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
6. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ 'ਜਮ' ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਉਂਦੀ ਹੈ।
7. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਸਾਡੀ 'ਅਪੀਲ' ਅਥਵਾ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਦੀ ਹੈ।
8. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦੇ 'ਚੀਰੇ' ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।
9. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ 'ਨਦਰਿ ਕਰਮ' ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ 'ਚੌਥੇ ਪਦ' ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।
10. ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ 'ਨਾਮ ਦਾਨ' ਦੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 'ਜਮ', 'ਅਜ਼ਰਾਇਲ-ਫਰਿਸ਼ਤਾ', 'ਧਰਮ-ਗਾਇ' ਆਦਿ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਦਰਗਾਹ', 'ਨਰਕ-ਸੁਰਗ' ਆਦਿ ਕੋਈ ਸਥਾਲ 'ਟਾਪੂ' ਹਨ।

ਇਕੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਹੁਕਮ-ਰੂਪੀ' ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ 'ਕਰਤੱਵ', ਚੋਜ ਵਿਡਾਨੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਕਰਤੱਵਾਂ' ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ 'ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕੋ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਜਦ -

1. ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਜੱਜ਼' ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਜੰਗ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਸਿਪਾਹ-ਸਲਾਹ' (General) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਪਤੀ' ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।
4. ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਲਾਡ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਬਾਪ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪੇ ਹਰਿ ਇਕ ਰੰਗੁ ਹੈ ਆਪੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ॥
ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਸਾਈ ਗਲ ਚੰਗੀ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੯)

ਆਪੇ ਰਸੀਆ ਆਪਿ ਰਸੁ ਆਪੇ ਰਾਵਣਹਾਰੁ॥
ਆਪੇ ਹੋਵੈ ਚੋਲੜਾ ਆਪੇ ਸੇਜ ਭਤਾਰੁ॥੧॥
ਰੰਗਿ ਰਤਾ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਬੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪੇ ਮਾਛੀ ਮਛਲੀ ਆਪੇ ਪਾਣੀ ਜਾਲੁ॥
ਆਪੇ ਜਾਲ ਮਣਕੜਾ ਆਪੇ ਅੰਦਰਿ ਲਾਲੁ॥੨॥
ਆਪੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਰੰਗੁਲਾ ਸਖੀਏ ਮੇਰਾ ਲਾਲੁ॥
ਨਿਤ ਰਵੈ ਸੋਹਾਗਣੀ ਦੇਖੁ ਹਮਾਰਾ ਹਾਲੁ॥੩॥
ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਨਕੁ ਬੇਨਤੀ ਤੂ ਸਰਵਰੁ ਤੂ ਹੰਸੁ॥
ਕਉਲੁ ਤੂ ਹੈ ਕਵੀਆ ਤੂ ਹੈ ਆਪੇ ਵੇਖਿ ਵਿਗਸੁ॥੪॥

(ਪੰਨਾ-੨੩)

ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ ਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ
ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇ ਕੈ ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ॥
ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇ ਕੈ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇ ਕੈ ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ॥
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ
ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ॥
ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਧੀਤ
ਕਹੂੰ ਤਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਕਹੂੰ ਸਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ॥

(ਅ. ਉ.ਪਾ:-੧੦)

(ਚਲਦਾ)

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੌਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੌਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੌਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੌਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਇਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹੀਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ :-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੌਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 099149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੌਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੌਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕੂਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੌਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55096